

Висновки з даного дослідження. Таким чином, практична реалізованість запропонованої концептуальної моделі інвестиційної складової національної економічної безпеки забезпечить формування достатнього рівня інвестиційної безпеки в національній економіці та буде сприяти ефективному інвестиційному розвитку України в умовах підсилення конкуренції на світовому ринку капіталу.

Реалізація зазначених важелів механізму забезпечення ефективності реалізації концептуальної моделі інвестиційної складової національної економічної безпеки на практиці дає підстави стверджувати про значимість удосконалення методологічного апарату оцінки рівня інвестиційної безпеки економічної системи, про необхідність формування індикативної бази показників для визначення інвестиційної безпеки окремої галузі господарства та регіону з побудовою шкали інвестиційної привабливості економічної системи в визначений період часу, про важливість функціонування ефективної нормативно-правової бази регулювання інвестиційного процесу.

Література

1. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.
2. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України : монографія / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Х.: Константа, 2006. – 272 с.
3. Післякризовий розвиток економіки України: засади стратегії модернізації / [Я.А. Жаліло, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська та інш.]; Під керівництвом Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 2011. – 66 с.
4. Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки : монографія / В.І. Кириленко. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.
5. Методичні рекомендації щодо рівня економічної безпеки України / за редакцією академіка НАН України С.І. Пирожкова. – К.: НІПМБ, 2003. – 42 с.
6. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 479 с.
7. Богданов А.А. Тектология: Всеобщая организационная наука. В 2-х книгах / А.А. Богданов. – Москва: «Экономика», 1989. – 304 с.
8. Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>

УДК 457.471

Клим Н.М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту
НЛТУ України
Хом'як Т.Р.,
аспірант*
Львівська комерційна академія

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ ВИТРАТ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Для прийняття зацікавленими особами адекватних рішень стосовно інвестування у цінні папери, розміщення кредитних ресурсів та формування власного капіталу підприємства істотне значення має інформація про стан фінансових вкладень та пов'язаних з ними витрат, що формується на базі облікових даних конкретних підприємств.

Застосування інформаційних систем, як системи управління, тісно пов'язується, як із технологіями збереження та видачі інформації, так і з іншою – із технологіями, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Тому, використання сучасних інформаційних технологій у рамках формування адекватного обліково-аналітичного забезпечення дозволить покращити достовірність даних про фінансові витрати підприємства за умови дотримання вимог стандартів та методики їх обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика обліку фінансових витрат висвітлена у працях Ткаченко Н.М, Леня В.С., Хом'яка Р.Л., Лишиленка О.В. та ін., питання автоматизації облікових

* Науковий керівник: Рудницький В.С. – д.е.н., професор

робіт висвітлені у працях Бутинця Ф.Ф., Іваненкова С.В., Терещенка Л.О., Завгороднього В.І. та ін., проте проблемні аспекти обліку фінансових витрат із застосуванням сучасних інформаційних технологій потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою даної публікації є узагальнення теоретичних та практичних знань особливостей бухгалтерського обліку фінансових витрат, висвітлення порядку відображення їх у бухгалтерському обліку із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виконання облікових робіт із застосуванням інформаційних технологій починається з формування нормативно-довідкової інформації та первинних даних, після чого здійснюється рішення відповідної задачі відповідно до особливостей обліку. Фінансові витрати мають свої особливості відображення у обліку, які мають бути враховані при автоматизованому вирішенні облікових задач.

Кожне підприємство, виходячи з напрямів своєї фінансово-господарської діяльності, структури її видів і обсягів вкладень, вибирає ту або іншу сукупність рахунків, організує бухгалтерський облік витрат у розрізі вибраних способів їх отримання і закріплює прийняте рішення наказом про облікову політику.

Зупинимось детальніше на особливостях обліку фінансових витрат.

Облік фінансових витрат підприємства здійснюють у відповідності до П(С)БО 16 за видами діяльності [1].

Під фінансовою діяльністю розуміють діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства. У результаті такої діяльності виникають фінансові витрати.

До фінансових витрат відносяться витрати на проценти (за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо) та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу [1; 4].

Передбачено два варіанти наступного розподілу (відображення) фінансових витрат:

Перший – у складі витрат звітного періоду;

Другий – у складі собівартості кваліфікаційного активу.

Фінансові витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були нараховані, окрім випадку, коли облікова політика підприємства передбачає капіталізацію фінансових витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційного активу, тобто активу, який потребує суттєвого часу для його створення.

Капіталізація фінансових витрат – це включення фінансових витрат до собівартості кваліфікаційного активу [2].

Кваліфікаційний актив – актив, який обов'язково потребує суттєвого часу для його створення. Собівартість кваліфікаційного активу включає витрати на придбання, будівництво, створення, виготовлення, виробництво, вирощування і доведення кваліфікаційного активу до стану, у якому він придатний для використання із запланованою метою або продажу [2].

Додаток 1 до П(С)БО 31 «Фінансові витрати» містить приклади кваліфікаційних та некваліфікаційних активів. Саме така класифікація є принциповою для застосування вимог П(С)БО 31 «Фінансові витрати» в головному питанні: відобразити фінансові витрати у складі витрат звітного періоду чи капіталізувати їх.

Приклади кваліфікаційних та не кваліфікаційних активів наведемо у таблиці 1.

Таблиця 1

Приклади кваліфікаційних та некваліфікаційних активів

Актив	Приклад
Кваліфікаційні активи	
Незавершене виробництво продукції з тривалим (суттєвим) операційним циклом	Вино, коньяк, що потребує кілька років (місяців) технологічної витримки
Незавершені капітальні інвестиції	Будівництво приміщень, будинків, будівель, споруд, виготовлення і монтаж і устаткування, розробка (створення) програмного продукту тощо, які тривають, вирощування багаторічних насаджень
Інвестиційна нерухомість	Будівля, яка потребує добудови, реконструкції, реставрації та іншого поліпшення
Некваліфікаційні активи	
Фінансові інвестиції	Інвестиції в боргові цінні папери або інструменти власного капіталу
Незавершене виробництво продукції з коротким (несуттєвим) операційним циклом	Незавершені вироби
Активи, які готові для використання із запланованою метою або продажу	Активи придбані для продажу, готова продукція (взуття, меблі, одяг тощо), Сировина, матеріали, конструкції тощо, придбані для використання у виробництві продукції (робіт, послуг) та в іншій операційній діяльності

Джерело: [2]

У складі активів, які потенційно можливо визнати кваліфікаційними, П(С)БО 31 «Фінансові витрати» названа інвестиційна нерухомість. Але пріоритетним відносно інвестиційної нерухомості є П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість». Саме він регламентує порядок визнання, відображення в облікових регістрах і фінансової звітності інвестиційної нерухомості.

Згідно вимог цього стандарту з метою бухгалтерського обліку не вважається інвестиційною нерухомістю [3]:

- операційна нерухомість, а також нерухомість, що утримується для використання у майбутньому як операційна нерухомість.
- нерухомість, що утримується з метою продажу за умов звичайної господарської діяльності.
- нерухомість, що будується або поліпшується за дорученням третіх сторін.
- нерухомість, що перебуває в процесі будівництва або поліпшення з метою використання у майбутньому як інвестиційна нерухомість.
- нерухомість, що надана в оренду іншому суб'єкту господарювання на умовах фінансової оренди.

Разом з тим, згідно з П(С)БО 31 «Фінансові витрати» інвестиційна нерухомість, котра потребує добудови, реконструкції, реставрації або іншого поліпшення, може бути визнана кваліфікаційним активом.

Будь-яка нерухомість, що знаходиться у процесі будівництва або поліпшення, (якщо мова йде про основні засоби, придатні для використання та такі, що використовуються, а не про незавершене будівництво) може бути кваліфікована як операційна (тобто на період будь-якого поліпшення виведена із складу інвестиційної) із застосуванням норми П(С)БО 7 «Основні засоби» (можливої капіталізації фінансових витрат) з наступним переведенням цієї нерухомості у склад інвестиційної. Це забезпечить виконання вимог обох діючих стандартів:

- з позиції П(С)БО 31 «Фінансові витрати» до інвестиційної нерухомості, що тимчасово на період виконання поліпшень переведено в склад операційної нерухомості (а, можливо, і в склад незавершеного будівництва), можуть бути застосовані процедури, пов'язані з капіталізацією фінансових витрат [2];

- з позиції П(С)БО 32 «Інвестиційна нерухомість» по відношенню до інвестиційної нерухомості будуть виконані всі вимоги відносно визнання її як такою, а також відносно формування її первісної вартості та вірної оцінки [3].

Для обліку фінансових витрат із використанням інформаційних технологій найоптимальнішим варіантом, на нашу думку, є використання комп'ютерної програми "1С-Підприємство" за версіями 7.7 або 8.0, які є найбільш поширеними на вітчизняному просторі. Програма відрізняється від інших доступністю і зрозумілістю користування, суттєвим спрощенням роботи бухгалтерії.

У програмі "1С-Підприємство" (1С-Бухгалтерія) облік фінансових витрат можна здійснювати як через складання проводок за фактами господарської діяльності, так і формування автоматично кореспонденції рахунків за документами [4].

Враховуючи особливості обліку фінансових витрат, більшість операцій із їх обліку передбачає реєстрацію шляхом введення ручних операцій.

У програмі для обліку фінансових витрат, пов'язаних з нарахуванням і сплатою відсотків за користування кредитів банків, випуском, триманням і обігом цінних паперів (у тому числі відсотки за випущеними облігаціями, сума дисконту тощо), нарахування відсотків за договорами кредитування, фінансового лізингу та інших витрат підприємства, пов'язаних із залученням позикового капіталу призначений рахунок 95 «Фінансові витрати».

Згідно Інструкції по дебету рахунку відображається сума визнаних витрат, а по кредиту – списання (у кінці року або у кінці звітного періоду) на рахунок 79 «Фінансові результати» [5].

Облік фінансових витрат ведеться за такими субрахунками [5; 6 с. 465]:

- субрахунок 951 «Відсотки за кредити» – ведеться облік витрат, пов'язаних з нарахуванням та сплатою відсотків за користування кредитами;

- субрахунок 952 «Інші фінансові витрати» – ведеться облік витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу, зокрема витрат, пов'язаних з випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів; нарахуванням відсотків за договорами кредитування (крім банківських кредитів), фінансового лізингу тощо.

При використанні програмних продуктів для обліку фінансових витрат потрібно пам'ятати, що формування собівартості кваліфікаційного активу здійснюється за сумою дебетових оборотів за двома рахунками:

- для необоротних активів – рахунок 15 «Капітальні інвестиції» (з використанням відповідних субрахунків);
- для оборотних активів – рахунок 23 «Виробництво» (з використанням відповідних субрахунків).

Норми П(С)БО 31 «Фінансові витрати» визначають рахунок 95 «Фінансові витрати» транзитне значення початкового акумулювання фінансових витрат.

Подальший розподіл можливий за трьома напрямками, тобто «закривати» рахунок 95 «Фінансові витрати» можливо на такі рахунки:

- на рахунок 79 «Фінансові результати» – традиційно, як і раніше, до введення в дію П(С)БО 31 «Фінансові витрати», слід в частині визнаних витрат звітного періоду,
- на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» – у сумі капіталізованих фінансових витрат, що пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу необоротного,
- на рахунок 23 «Виробництво» – у сумі капіталізованих фінансових витрат, що пов'язані зі створенням кваліфікаційного активу оборотного.

Схематично відображення операцій за рахунком 95 «Фінансові витрати» можна представити на рисунку 1:

Накопичення витрат на відсотки та інших витрат підприємства, пов'язаних із запозиченнями.		
Дебет рахунку 95 «Фінансові витрати»: визнання витрат на відсотки та інших витрат підприємства, пов'язаних із запозиченнями. Використовуються субрахунки: 951 «Відсотки за кредит», 952 «Інші фінансові витрати». За кредитом - списання на рахунки:		
15 «Капітальні інвестиції» - для обліку витрат з придбання, будівництва, створення, виготовлення, виробництва, вирощування і доведення необоротного кваліфікаційного активу до стану, у якому він придатний для використання із запланованою метою або продажу	23 «Виробництво» - для обліку витрат з придбання, будівництва, створення, виготовлення, виробництва, вирощування і доведення оборотного кваліфікаційного активу до стану, у якому він придатний для використання із запланованою метою або продажу	79 «Фінансові результати» - в частині визнаних фінансових витрат звітного періоду (крім капіталізованих фінансових витрат)

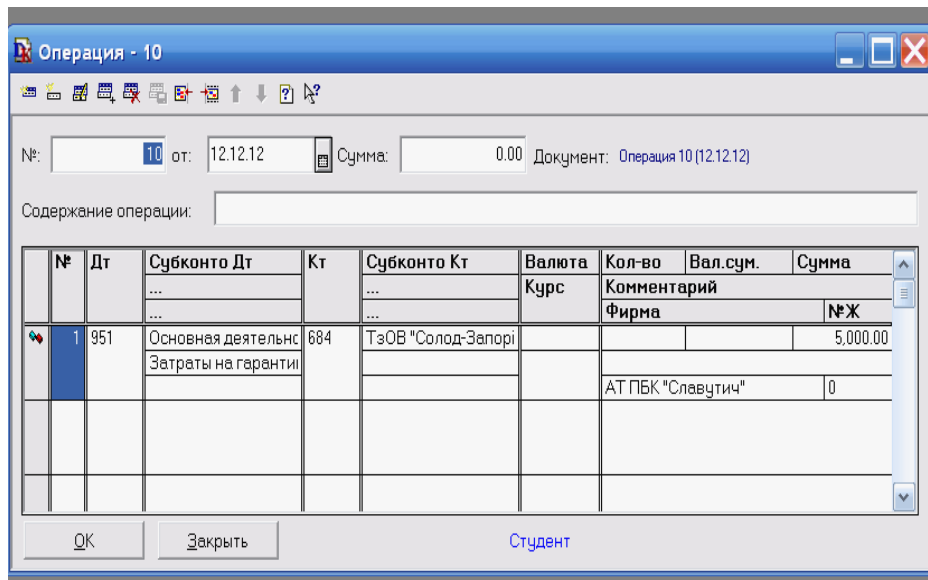
Рис. 1. Відображення операцій за рахунком 95 «Фінансові витрати»

Джерело: [5; 6; 8]

«1С:Підприємство» дозволяє створити деревоподібний список типових операцій з обліку фінансових витрат.

Створення типових операцій з обліку фінансових витрат можна розглянути на прикладі введення ручних операцій із використанням типових кореспонденцій рахунків [6-8].

1. Нараховано відсотки за користування банківським кредитом (рис. 2).

Рис. 2. Операція «Нараховано відсотки за користування банківським кредитом»

2. Сплачено банку відсотки за користування кредитом (рис. 3.)

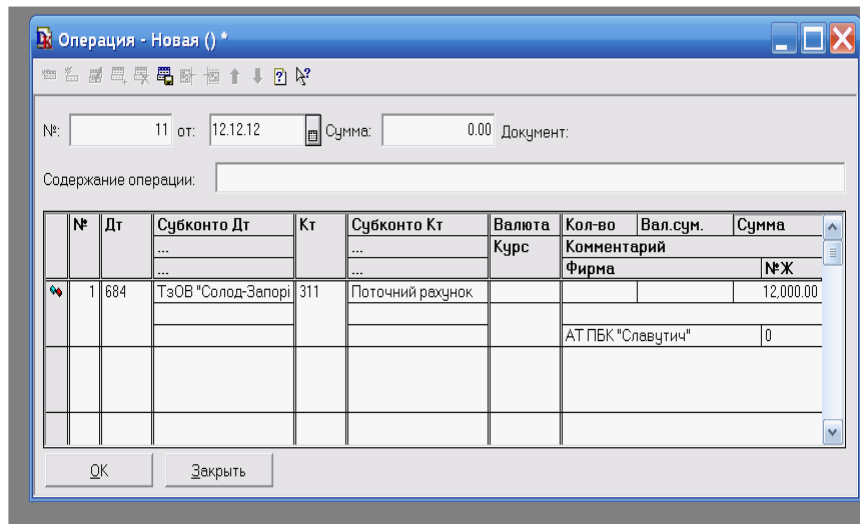

Рис. 3. Операція «Сплачено банку відсотки за користування кредитом»

3. Нараховано відсотки по векселю, який видано постачальнику (рис.4)

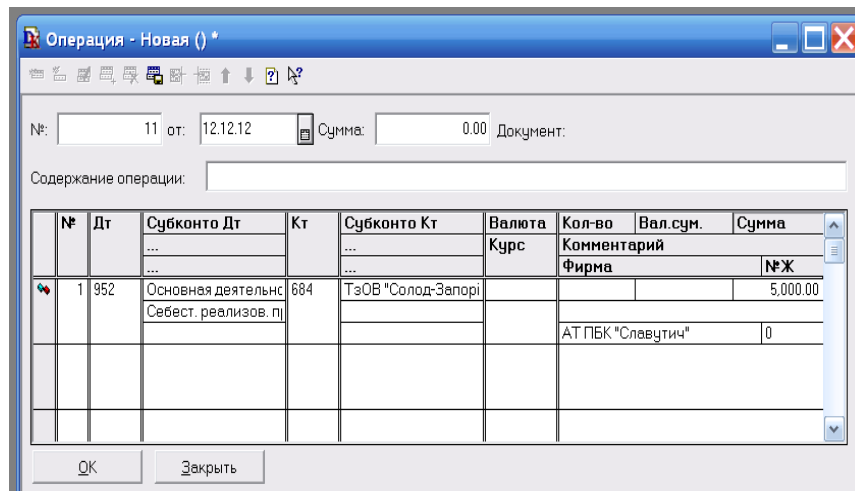

Рис. 4. Операція «Нараховано відсотки по векселю, який видано постачальнику»

4. Відображено витрати, які пов'язані із залученням позикового капіталу (витрати, пов'язані із випуском, утриманням та обігом власних цінних паперів) (рис.5.)

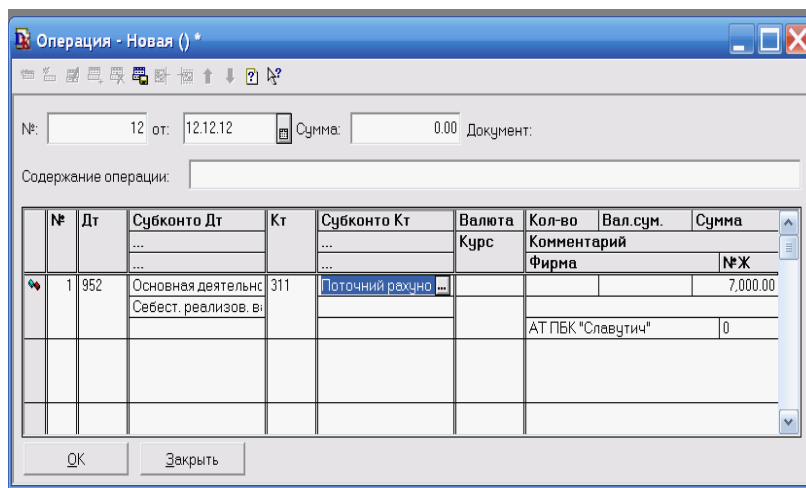

Рис.5. Операція «Відображено витрати, які пов'язані із залученням позикового капіталу»

5. Відображено заборгованість за відсотками за користування об'єктом, отриманим у фінансову оренду (рис.6.)

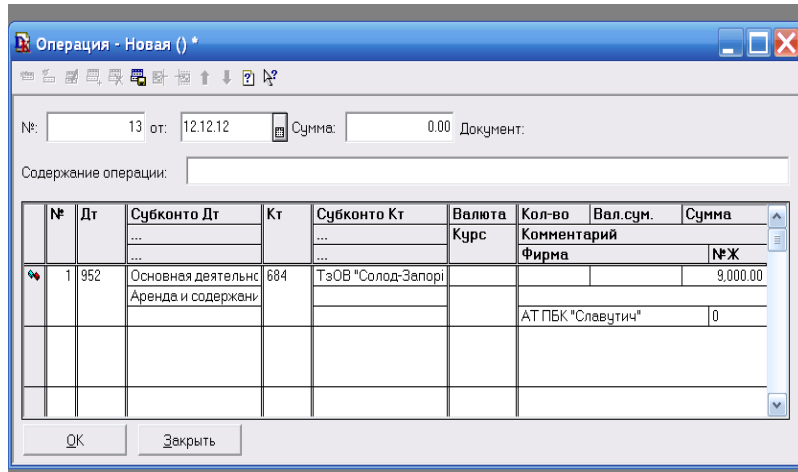

Рис. 6. Операція «Відображено заборгованість за відсотками за користування об'єктом, отриманим у фінансову оренду»

6. Відображено премію за фінансовою інвестицією (рис.7.)

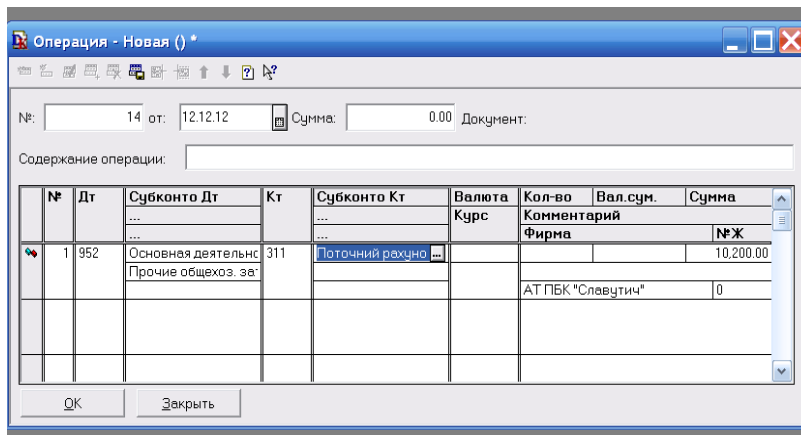

Рис. 7. Операція «Відображено премію за фінансовою інвестицією»

7. Списано фінансові витрати на фінансові результати (рис. 8.)

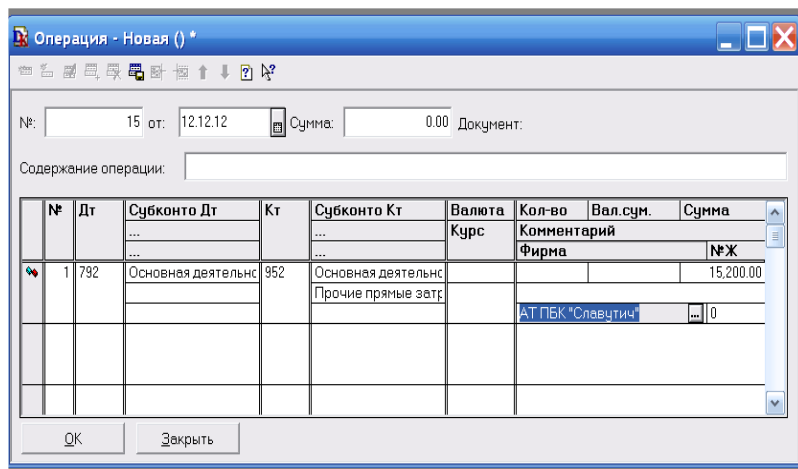

Рис. 8. Операція «Списано фінансові витрати на фінансові результати»

Документальним підтвердженням здійснення фінансових витрат виступають: договір на отримання кредиту у банку, виписка банку, яка засвідчує сплату відсотків.

Щомісячне списання фінансових витрат на результати фінансових операцій здійснюється на підставі довідки (розрахунку), оформленої працівниками бухгалтерії [6, с. 466].

Програма дає можливість автоматичного формування відомості аналітичного обліку за рахунками. За запитом бухгалтер може отримати довідкову інформацію за відповідними ознаками, проаналізувати та здійснити контроль правильності відображення в обліку всіх проведених господарських операцій на кореспондуючих рахунках [4].

За результатами проведених операцій програма автоматично формує регламентовані і стандартні звіти, що полегшує роботу облікового персоналу.

Використання розглянутих інформаційних технологій забезпечує виконання основних методичних аспектів автоматизованого обліку фінансових витрат:

- автоматизоване ведення аналітичного і синтетичного обліку фінансових витрат;
- автоматизоване складання періодичної та річної звітності та використання даних стандартних і регламентованих звітів для виконання аналітичних процедур і прийняття управлінських рішень;
- автоматизоване формування облікової інформації на паперових і машинних носіях;
- автоматизація інформаційно-довідкового забезпечення і контрольних-аналітичних функцій бухгалтерського апарату;
- автоматизовану передачу вихідної інформації системи автоматизованого бухгалтерського обліку, що відображає фінансові витрати та результати фінансової діяльності підприємства, з метою її використання в управлінні.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, застосування інформаційних технологій для ведення обліку фінансових витрат із використанням програмних продуктів «1С:Підприємство» дозволить не лише врахувати особливості відображення їх у обліку, а й сформулювати необхідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

За допомогою сучасного програмного забезпечення для обліку фінансових витрат облікові функції можуть бути повністю автоматизовані, а їх результати представлені у будь-якому зручному для користувачів вигляді – як на машинних, так і на паперових носіях.

Використання інформаційних технологій для ведення обліку фінансових витрат буде сприяти підвищенню методичного рівня облікового-аналітичних процесів і створенню оптимальної організаційної моделі обліку на підприємстві.

Література

1. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку № 16 "Витрати". – Наказ Міністерства фінансів України № 237 від 8 жовтня 1999 р.//Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.com.ua>
2. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 31 „Фінансові витрати”. – Наказ МФУ 28.04.2006 р.//Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.com.ua>
3. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 № 779 (Редакція станом на 10.01.2012 р.)//Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.com.ua>
4. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: Підручник для студентів ВНЗ спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / С.В. Іваненко, Ф.Ф. Бутинець Т.В. Давидюк, Т.В. Шахрайчук ; за ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України за №892/4185 від 21.12.99. р.).
6. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : підручник / О.В. Лишиленко. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2005. – 632 с.
7. Терещенко Л.О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посіб. / Л.О.Терещенко., І.І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ., 2004. – 187 с.
8. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник [2-ге вид. доповнене і перероблене.] / Н.М. Ткаченко. – К. : Алерта, 2010. – 954 с.